

VÝZVA K PŘEDLOŽENÍ FAKTICKÝCH PODKLADŮ PRO INICIATIVU (bez posouzení dopadů)

Tímto dokumentem mají být veřejnost a zúčastněné strany informovány o činnosti Komise, aby se k ní mohly vyjádřit a efektivně se podílet na konzultacích.

Uvítáme jejich názory na to, jak na problém nahlíží Komise, jejich připomínky k možným řešením, jakož i veškeré relevantní informace, kterými případně disponují.

NÁZEV INICIATIVY	Strategie EU na podporu celosvětové klimatické a energetické transformace
PŘÍSLUŠNÉ GŘ – ODPOVĚDNÉ ODDĚLENÍ	ENER.F3, CLIMA.D1
PRAVDĚPODOBNÝ DRUH INICIATIVY	Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů
PŘEDBĚŽNÝ HARMONOGRAM	3. čtvrtletí 2025
DALŠÍ INFORMACE	–

Tento dokument slouží pouze k informačním účelům. Nepředjímá konečné rozhodnutí Komise o tom, zda tato iniciativa bude pokračovat, ani o jejím konečném obsahu. Všechny prvky iniciativy popsané v tomto dokumentu, včetně harmonogramu, se mohou změnit.

A. Politické souvislosti, vymezení problému a kontrola subsidiarity

Politické souvislosti

V politických směrech předsedkyně Evropské komise von der Leyenové na období 2024–2029 se zdůrazňuje, že Evropa musí zůstat lídrem v mezinárodních jednáních o klimatu, přičemž naváže na nedávné iniciativy EU týkající se globálních problémů. Tyto iniciativy se týkají metanu, stanovování ceny uhlíku a globálních cílů v oblasti obnovitelných zdrojů energie a energetické účinnosti. Za tímto účelem předsedkyně von der Leyenová navrhla posílit zelenou diplomacii a více spolupracovat se zeměmi mimo EU na vnějších aspektech unijních politik. Předsedkyně von der Leyenová rovněž nastínila, že nová partnerství v oblasti čistého obchodu a investic by pomohla zajistit dodávky surovin, čisté energie a čistých technologií z celého světa.

Komise plánuje předložit před zasedáním COP30 v Belému v Brazílii (10.–21. listopadu 2025) svou novou vizi v oblasti klimatu a energetiky, jak potvrzuje pracovní program Komise na rok 2025, Dohoda o čistém průmyslu a Akční plán pro cenově dostupnou energii. V příslušných pověřovacích dopisech byl komisaři Hoekstrovi svěřen úkol posílit evropskou klimatickou diplomacii a komisaři Jørgensenovi úkol posílit evropskou diplomacii v oblasti energetiky.

Sdělení bude odrážet dopad nové geopolitické reality na politiku a správu věcí veřejných. Stanoví, jakou globální strategii EU v oblasti klimatu a energetiky má zastávat sbor komisařů v období 2025–2029, a to s ohledem na COP30 a další jednání. Sdělení nastíní záměr EU spolupracovat s každou zemí, která sdílí naši společnou odpovědnost za prosazování mnohostranného systému, respektuje univerzální hodnoty a plní své závazky vyplývající z Pařížské dohody. Tato spolupráce by měla zahrnovat provádění globálních cílů v oblasti obnovitelných zdrojů energie a energetické účinnosti, širší využívání politik stanovování ceny uhlíku, dekarbonizaci průmyslu, reformu finančního systému, posílení odolnosti vůči změně klimatu a připravenosti na ni a podporu spravedlivé transformace, přičemž jejím základem by byly investice a finanční spolupráce.

Problém, který má iniciativa řešit
Deset let od Pařížské dohody je patrné, že tato dohoda nezůstala bez výsledku. Dodnes je mezníkem v oblasti multilateralismu a v celosvětovém boji proti změně klimatu. V roce 2015 mělo vnitrostátní cíl nulových čistých emisí pouze několik málo zemí. V současné době se dlouhodobé závazky k nulovým čistým emisím vztahují na více než 90 % celosvětových emisí. Zatím se však zdá, že nárůst teploty celosvětově překročí hodnotu 1,5 °C. Této prahové hodnoty je přitom nutné dosáhnout, abychom výrazně snížili rizika a dopady změny klimatu. Vzhledem k tomu, že EU produkuje pouze 6 % celosvětových emisí skleníkových plynů, je naprosto nezbytné, aby se i další vyspělé ekonomiky a také rozvíjející se ekonomiky, jejichž emise stále rostou, zavázaly k ambiciózním cílům v oblasti snižování emisí a zavedly nezbytné politiky k jejich dosažení, a tím přispěly k celosvětovému úsilí o to, aby teplotní cíl Pařížské dohody zůstal dosažitelný. Klíčem k dosažení teplotního cíle Pařížské dohody je přechod na čistou energii. EU a celý svět musí přestat používat fosilní paliva. Abychom toho dosáhli, musíme se snažit o rychlejší plnění závazků v oblasti energetiky v rámci prvního globálního hodnocení. Přechod na čistou energii je pro EU i pro zbytek světa obrovskou obchodní příležitostí. Podle Mezinárodní energetické agentury mají celosvětové investice do energetiky v roce 2025 vzrůst na rekordní hodnotu téměř 3 bilionů EUR, přičemž čistá energie přiláká dvakrát více kapitálu než fosilní paliva. Do roku 2035 může obchod s čistými technologiemi dosáhnout 500 miliard EUR, což je zhruba o 50 % více než současná hodnota celosvětového obchodu se zemním plynem. Investice do obnovitelných zdrojů energie a energetické účinnosti, jakož i do projektů dekarbonizace průmyslu jsou však ve světě rozloženy nerovnoměrně. Například Afrika představuje přibližně 20 % světové populace, ale směřují do ní necelá 2 % výdajů na čistou energii. Po celém světě je třeba navýšit investice do přizpůsobení se změně klimatu a odolnosti vůči ní. Mezinárodní finanční architektura dosud nezajistila finanční prostředky v rozsahu a kvalitě, které jsou potřebné k dosažení globální transformace. Dosažení cílů Dohody o čistém průmyslu úzce souvisí se schopností EU jednat na mezinárodní úrovni. EU nemůže své cíle v oblasti čisté industrializace naplnit bez partnerství na globální scéně. Řadu kritických surovin nezbytných pro přechod na zelenou ekonomiku i pro zajištění odolnosti a bezpečnosti EU musíme získávat ze zdrojů, které se nacházejí mimo EU. Právě tyto výzvy by měla řešit obnovená diplomatická činnost EU v oblasti klimatu a energetiky. Musí prosazovat globální přechod na čistou energii a odolnost a zároveň podporovat naše cíle v oblasti domácí konkurenceschopnosti. Bude muset v našich partnerských zemích stimulovat politické reformy, které zajistí dekarbonizaci energetických systémů, průmyslu a dopravy vytvořením příznivého investičního prostředí. Důležitou úlohu v této transformaci bude hrát evropský průmysl.
Základ pro opatření na úrovni EU (právní základ a kontrola subsidiarity)
Právní základ
Článek 194 o energetické politice a články 216 a 218 o vnějších vztazích ve Smlouvě o fungování Evropské unie.
Praktická potřeba opatření na úrovni EU

Sdělení se soustředí na diplomatickou angažovanost EU na podporu globálních opatření v oblasti klimatu a transformace energetiky. Bude dodržovat zásady a pravidla, jimiž se řídí iniciativy vnitřní a vnější politiky EU, včetně subsidiarity. Opatření EU by mohla být účinnější, pokud by země EU i evropské orgány koordinovaly svou činnost v partnerských zemích a regionech mimo EU, například prostřednictvím přístupu „Tým Evropa“.

B. Čeho má iniciativa dosáhnout a jakým způsobem

Cílem této iniciativy je pokročit v globálních opatřeních v oblasti klimatu prostřednictvím spolupráce s našimi partnerskými zeměmi, pokud jde o politiky v oblasti klimatu a energetiky. Strategie navrhne opatření a nové formy zapojení a partnerství v rámci dvoustranné nebo mnohostranné spolupráce. V Dohodě o čistém průmyslu z února 2025 bylo oznámeno, že EU by měla přijmout strategický přístup ke spolupráci v oblasti energetiky se zaměřením na tři klíčové oblasti: i) diplomacii, ii) technickou pomoc a iii) ekonomiku. Tento strategický přístup sjednotí úsilí EU a členských států na úrovni jednotlivých zemí a multilaterálních organizací.

Přestože plnění cílů Pařížské dohody pokračuje, stále přetrvávají jasné nedostatky v jejích provádění. V souladu s prvním globálním hodnocením v rámci Pařížské dohody bude EU i nadále přispívat k budování prostředků a dynamiky pro intenzivnější globální opatření a přesvědčovat a podporovat další země, aby ji napodobily.

Tato opatření by mohla zahrnovat:

- opatření k podpoře multilateralismu a budování spojení prosazováním ambicí v oblasti klimatu a energetiky na mnohostranných a vícestranných fórech a vytvářením spojení s cílem zajistit řádné plnění klíčových cílů v oblasti klimatu a energetiky. Například Globální fórum pro transformaci energetiky (GETF), které začátkem roku 2025 zahájila předsedkyně Komise von der Leyenová,
- opatření k vytváření vzájemně prospěšných hospodářských partnerství. Na všech světadílech bude nutné urychlit přechod k nulovým čistým emisím a vypořádat se s rostoucí zátěží spojenou se změnou klimatu. Přechod na udržitelné, diverzifikované a odolné průmyslové hodnotové řetězce představuje zájem, který sdílí i naši partneři,
- opatření k posílení spolupráce v oblasti regulace a politiky na dvoustranné i vícestranné úrovni, a to s klíčovými zeměmi/vládami i s aktéry na nižší než celostátní úrovni. EU tak podpoří rozvoj podpůrných rámců, spravedlivou transformaci energetiky a dekarbonizaci průmyslu, zavádění vnitrostátních politik stanovování ceny uhlíku v různých jurisdikcích a reformy trhů s elektřinou,
- opatření k mobilizaci finančních prostředků na celosvětovou dekarbonizaci a odolnost. Za tímto účelem chce EU zintenzivnit své úsilí, pokud jde o financování adaptace na změnu klimatu a budování odolnosti vůči dopadům této změny. Opatření pro spolupráci s cílem řešit problémy s přístupem ke zvýhodněným a grantovým fondům pro zranitelné země, zejména pro nejméně rozvinuté země a malé ostrovní rozvojové státy. Využití institucí, jako je Evropská investiční banka a další regionální banky a klimatické fondy, a spolupráce s nimi s cílem zlepšit přípravu projektů a podpořit budování kapacit. Inovativní nástroje v rámci strategie Global Gateway, které využívají potenciál záruk, kombinování zdrojů a strukturovaného financování, představují slibné cesty k přilákání finančních prostředků a sdílení rizik mezi různými aktéry.

Pravděpodobné dopady

Pravděpodobné dopady se týkají konkrétních iniciativ, které mohou následovat po strategii. Ty budou posuzovány individuálně podle požadavků na zlepšování právní úpravy.

Celkově se očekává, že iniciativa přispěje k dosažení globálních cílů v oblasti dekarbonizace tím, že bude udržovat politickou dynamiku, zajistí zapojení vlád a zúčastněných stran, zvýší globální investice do obnovitelných zdrojů energie, energetické účinnosti a odolnosti a zajistí, aby v důsledku dekarbonizačních politik nebyl nikdo opomenut.
Budoucí monitorování
Případné následné iniciativy budou podléhat obecným pravidlům hodnocení a monitorování.
C. Zlepšování právní úpravy
Posouzení dopadů
Vzhledem k tomu, že se jedná o nelegislativní iniciativu, posouzení dopadů se nebude provádět. Případné samostatné iniciativy k provádění strategie budou v souladu s požadavky na zlepšování právní úpravy.
Konzultační strategie
Od konce roku 2024 probíhají cílené konzultace se zúčastněnými stranami. Jejich součástí byla řada cílených konzultačních seminářů a diskusí se širokou komunitou odborníků, expertních skupin, nevládních organizací a podniků. Tato výzva k předložení faktických podkladů doplní rozsáhlé konzultace z posledních měsíců.
Proč se konzultace koná?
Smyslem konzultačních setkání je shromáždit podrobné informace, nápady a/nebo praktické příklady od zúčastněných stran ohledně toho, jak by EU měla usilovat o řádnou globální dekarbonizaci ve spolupráci s partnery po celém světě a zároveň zajistit bezpečnost dodávek energie, zachovat cenovou dostupnost energie a řešit geopolitické důsledky. Získané informace budou podkladem pro sdělení.
Cílová skupina
Vnitrostátní orgány v zemích EU i mimo EU, mezinárodní organizace, soukromý sektor, akademická obec a občanská společnost.